

Ede/Barneveld

29 september 2025

Reactie Regio Foodvalley op wetsvoorstel grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet

De Regio Foodvalley ziet dat het wetsvoorstel grondgebondenheid richting wil geven aan de landbouw structuur in Nederland. Regio Foodvalley waardeert dat het Rijk regie neemt op de ruimtelijke ordening van de landbouw en koers probeert te bepalen voor de komende jaren. En de Regio waardeert daarbij nadrukkelijk de zoektocht naar het goede en duidelijke toekomstperspectief voor boeren, en het bieden van handelingsperspectief. Graag geven we de volgende overwegingen mee voor het vervolg van het wetsvoorstel.

Wat wij zien is dat deze uitgangspunten voor sommige regio's, waaronder de onze, voor de huidige landbouwstructuur in ons gebied onvoldoende gaat werken. Daarnaast zien we dat voedselproductie in grote delen van Nederland op lange termijn onder druk komen te staan door verzilting, CO2 vasthouden in veenweide gebieden, verdroging etc - wat vraagt om bewust omgaan met goede vruchtbare landbouwgronden zoals in ons gebied. Ook zien we dat deze wetgeving bovenop andere regelgeving komt. Een overheid die kijkt naar uitvoerbaarheid moet ook kijken welke regelgeving dan weg kan, omdat de stapeling van regels op het erf steeds meer belemmerend in plaats van helpend op resultaten wordt.

Daarom stellen we voor het schaalniveau van ons gebied een andere invulling voor, die effectiever zal zijn en via de Aanpak Veluwe (maatwerkeraanpak Ministeriele Commissie Economie en Natuur) kan worden uitgewerkt.

Op een rij wat het voorgestelde wetsvoorstel voor ons gebied betekent:

- De regio erkent dat de opgaven om te werken aan verminderen van stikstofuitstoot, verbeteren van waterkwaliteit en herstel natuur vragen om verduurzamen van de landbouw, gezien de locatie van de regio tegen N2000 de Veluwe en N2000 Binnenveld, en het bekensysteem op de flanken van de Veluwe.
- De Regio Foodvalley heeft relatief weinig en kleinschalige melkveehouderij (20% alle bedrijven), en veelal gemengde bedrijven van melkveehouders met een andere agrarische bedrijfstak (pluimvee, kalveren) erbij. Daarnaast heeft de regio veel gebouwgebonden veehouderijen zoals kalver-, pluimvee- en varkenshouderijen.
- De voorgestelde mestregels met afstanden lijken in het voorstel ook te gelden voor gebouwgebonden veehouderijen (kalveren, pluimvee, varkens). Deze sectoren zetten mest

beperkt af op eigen gronden, en grotendeels via de mestverwerkende industrie, welke soms buiten de 100 kilometer staan.

- De druk op grond in onze regio is hoog, met hoge grondprijzen (>130.000 euro) tot gevolg. De regels invoeren zoals voorgesteld zorgt dat de gebouwgebonden veehouderijen grondgebonden gaan worden binnen 100km, wat een nog veel grotere druk geeft op gronden.
- Om de genoemde graslandnorm of GVE-norm te halen, die genoemd is in het wetsvoorstel, moeten de melkveehouders veel grond verkrijgen.
- Zeer groot risico van het wetsvoorstel voor onze regio is dat de melkveehouderij gaat verdwijnen uit ons gebied, omdat zij onvoldoende in staat zijn op korte termijn gronden te verwerven (en te concurreren met de andere sectoren om grond), en nog voldoende verdienvermogen te behouden op lange termijn.
- Wij vrezen voor verdere versnelling van vertrek van de melkveehouderij uit onze regio als het wetsvoorstel zoals dat voorligt doorgang vindt. Dat is zeer onwenselijk, omdat zij beheerders van ons landschap zijn, en omdat de meeste graslanden dan worden omgezet in akkerbouw (mais, voederbieten etc) met nadelige gevolgen voor waterkwaliteit en biodiversiteit.

Tegelijkertijd gaan we als regio duurzaamheidsopgaven zeker niet uit de weg. In 2024 hebben wij als regio daarom ook het Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (RPLG) met elkaar vastgesteld. Een van onze zes punten daarin, die relevant is in het kader van het wetsvoorstel, is nutriëntenbehoud. Daarin streven we naar herstel van de stoffenbalans in de bodem met minder verlies van nutriënten, meer gebruik van lokale dierlijke mest, minder kunstmest en gewasrotatie.

Daarom stellen wij voor dat via doelsturing onder de maatwerkaanpak Veluwe de sturing op stikstof en waterkwaliteit uitgewerkt worden, in lijn met zoals wij in het Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (RPLG) voorstellen. Daarin wordt het gesprek gevoerd over welke maatregelen en instrumenten passend zijn bij de regionale kenmerken van de gebieden rondom de Veluwe. En daarnaast voornamelijk stimulerend instrumentarium in te zetten in ons gebied zodat de melkveehouderij én de brede transitie van ons landelijk gebied in goede banen verloopt.

Concreet is daarvoor, onder de aanpak Veluwe, nodig:

- Doelsturing uitwerken voor stikstof en waterkwaliteit via het stikstofbodemoverschot om te sturen op mest balans. Via de maatwerk Aanpak Veluwe uitwerken welke normering voor onder andere stikstofbodemoverschot voor de regio's rondom de Veluwe, waaronder Regio Foodvalley, noodzakelijk en haalbaar zijn. Zowel direct rondom N2000, het bekensysteem en wanneer nodig in een breder gebied rondom de Veluwe.
- Sturen op een graslandnorm op gebiedsniveau gaat de melkveehouderij helpen, een graslandnorm voor melkvee op bedrijfsniveau zet de melkveehouderij onder druk omdat het in ons gebied zeer lastig is voor een individuele agrariër om voldoende grasland te bemachtigen danwel krimp van de veestapel te organiseren, en in beide gevallen voldoende verdienvermogen over te houden
- Zet in op behoud van landbouwgronden voor de voedselproductie voor de toekomst. Beperk afwaardering van gronden tot veel kleinere gebieden waar dit echt noodzakelijk is zoals in de directe omgeving van N2000 gebieden en het bekensysteem (binnen 500m).
- Beloon de goede landbouwpraktijk en boerennatuur via passende vergoedingen, bv via ANLB en GLB.
- Ga eventueel boeren die meer grondgebonden zijn belonen via Anlb en Glb

- Een passende extensiveringsregeling voor de gehele Regio Foodvalley waaraan meer melkveehouders kunnen meedoen dan nu het geval is
- Stimuleer voor melkveehouders via doelsturing in KPI's (Markemodel en ondernemingsplannen aanpak) dat ondernemers gaan werken met de kringloopwijzer en meer inzetten op evenwichtsbemesting, minder kunstmest en minder krachtvoer. Hiervoor is aanpassing KLV nodig zodat deze extensief werkende boeren beter beloont dan nu het geval is. En verder borging van deze werkwijzen zodat deze ook ingezet kan worden voor vergunningverlening.
- Beloon boeren die meer grondgebonden zijn door een KPI over grondgebondenheid op te nemen in de Monitor duurzame Landbouw Gelderland - niet als norm maar als streefwaarden voor extra beloning.
- Verken de mogelijkheden van een hectarepremie om zo grondgebondenheid te bevorderen